

RZECZPOSPOLITA POLSKA
Rzecznik Praw Dziecka
Marek Michalak

Warszawa, 25 września 2017 roku

ZSM.422.1.2017.BM

**Pan
Marek Kuchciński
Marszałek Sejmu
Rzeczypospolitej Polskiej**

w związku z trwającymi pracami nad rządowym projektem ustawy o wykonywaniu niektórych czynności organu centralnego w sprawach rodzinnych z zakresu obrotu prawnego na podstawie prawa Unii Europejskiej i umów międzynarodowych (druk nr 1827), proszę o przyjęcie uwag i propozycji Rzecznika Praw Dziecka do proponowanej regulacji.

Przedmiotowy projekt wychodzi naprzeciw wielokrotnie zgłaszanym przez Rzecznika postulatom. Dotyczyły one w szczególności konieczności dokonania zmian w obowiązujących przepisach regulujących stosowanie Konwencji haskiej dotyczącej cywilnych aspektów uprowadzenia dziecka za granicę.¹

Rzecznik Praw Dziecka z zadowoleniem przyjął propozycję przywrócenia możliwości zaskarżania do Sądu Najwyższego prawomocnych orzeczeń wydanych w oparciu o regulacje zawarte w tej umowie międzynarodowej. Powyższe rozwiązanie było przedmiotem wielu wystąpień generalnych Rzecznika, w których wskazywał na konieczność wprowadzenia kontroli judykacyjnej Sądu Najwyższego nad orzeczeniami w przedmiocie wydania dzieci do miejsca ich poprzedniego pobytu.²

Rzecznik wyraża nadzieję, że dzięki takim uregulowaniom, sądy polskie – kierując się autorytetem orzeczniczym Sądu Najwyższego – wypracują jednolitą, zgodną z najlepiej pojętym interesem dziecka, interpretację przepisów Konwencji. Brak tego instrumentu mógł

¹ Dz. U. z 1995 r., poz. 528 oraz z 1999 r., poz. 1085

² ZSM/500/5/2011/AJ; ZSM/500/1/2012/AJ; ZSM/500/6/2013/AJ; ZSM.422.1.2014.AJ; ZSM.422.10.2015.AJ; ZSM.422.5.2016.JW;

w przeszłości skutkować pozostawieniem w obrocie prawnym wadliwych orzeczeń, powodujących – na skutek wydania dziecka z Polski – szkody fizyczne i psychiczne dla dalszego rozwoju małoletnich.

Innym z rozwiązań, które zasługuje na aprobatę jest propozycja odstąpienia od natychmiastowej wykonalności postanowień wydanych w I instancji w sprawach toczących się w trybie Konwencji haskiej. Zaproponowana zmiana uchroni dzieci przed dramatycznymi konsekwencjami decyzji ich rodziców, którzy – nie mogąc liczyć na pełną dwuinstancyjność postępowania sądowego – zmuszeni byli ukrywać się z dziećmi.

W ocenie Rzecznika Praw Dziecka prawa do dwuinstancyjnego postępowania sądowego, zagwarantowanego w Konstytucji RP nie można ograniczać do jego wymiaru formalnego – wniesienia apelacji. Prawo to materializuje się bowiem w możliwości rzeczywistego udziału rodzica, ale przede wszystkim dziecka w toczącym się postępowaniu, w którym rozstrzyga się o ich prawach. Projektodawcy uwzględniając ponawiane od lat apele Rzecznika w tym przedmiocie, przychylni się do proponowanych przez niego rozwiązań.³

Obok wyżej wymienionych propozycji legislacyjnych, w projekcie ustawy pojawiły się również rozwiązania, które budzą zaniepokojenie Rzecznika Praw Dziecka. Wśród nich należy wskazać wyłączenie stosowania art. 577 k.p.c. w sprawach toczących się w trybie Konwencji haskiej. Analiza zgłaszanych do Biura Rzecznika spraw wskazuje, że niejednokrotnie po prawomocnym zakończeniu postępowania, mogą pojawić się wyjątkowe okoliczności, uzasadniające zmianę postanowienia nakazującego wydanie dziecka do miejsca poprzedniego pobytu. Przykładem tych szczególnych okoliczności może być pogorszenie stanu zdrowia małoletniego, uzasadniające podjęcie specjalistycznego leczenia na terytorium Polski.⁴

Zdarzają się również sytuacje, w których rodzic, domagający się uprzednio powrotu dziecka, traci zainteresowanie realizacją uzyskanego postanowienia, a wręcz zrywa z nim wszelki kontakt. W tego rodzaju przypadkach wykonanie postanowienia nakazującego wydanie małoletniego do miejsca jego poprzedniego pobytu, byłoby sprzeczne z szeroko pojętym dobrem dziecka. Wobec powyższego, w ocenie Rzecznika Praw Dziecka, zasadnym byłoby wykreślenie § 5 z projektowanego artykułu 598⁵ ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego, wyłączającego możliwość stosowania art. 577 k.p.c. w sprawach z Konwencji haskiej.

³ ZSM/500/2/2009/AJ; ZSM.422.17.2016.JW;

⁴ ZSM.422.11.2017.BM;

Reasumując, przedstawiony projekt ustawy ma szansę przyczynić się do pełniejszej ochrony praw dziecka. Jako Rzecznik Praw Dziecka wyrażam przekonanie, że nowe przepisy prawa, uwzględniające zgłoszone propozycje, będą nie tylko przejrzyste i zrozumiałe, ale przede wszystkim będą służyły ochronie najwyższej wartości – dobra dziecka.

Z wyrazami szacunku
Małgorzata Jankowska